

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΗΘΙΚΗ

Ενότητα 4: Ιατρική ηθική

Παρούσης Μιχαήλ

Τμήμα Φιλοσοφίας

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά **ΠΠ**
μαθήματα

Σκοποί ενότητας

- 1.Υποβοηθούμενη αυτοκτονία
 2. Ευθανασία
 - 3.Αρχή της αυτονομίας
 4. Αρχή του αληθούς συμφέροντος
 - 5.Αρχή της ιερότητας της ζωής
-

1.Η ανθρώπινη ζωή

Η ζωή μας έχει χαριστεί, άρα το πόσο θα την έχουμε δεν είναι δικό μας ζήτημα, αλλά εκείνου του οποίου μας την έχει δώσει. Αυτός που μας δίνει την ζωή, μας παίρνει και την ζωή. Η ζωή απλά υφίσταται λένε μερικοί. Δηλαδή, βλέπουν τη ζωή μόνο σαν ένα βιολογικό φαινόμενο.

Άλλοι λένε ότι μέσα σε αυτό το σύμπαν η ύπαρξή μας δεν μπορεί να είναι άσκοπη, αλλά έχει μεγάλη αξία γιατί πρέπει να διατηρείται και όχι να σταματάει. Άρα, όταν λέμε στη φιλοσοφία ότι η ελευθερία είναι ο λόγος ύπαρξης της ζωής μας και ότι η πραγμάτωση της ελευθερίας βασίζεται στην ελεύθερη επιλογή των αποφάσεών μας, μιλάμε για την αυτονομία μας.

2.Αυτονομία

Η αυτονομία είναι το δικαίωμα που έχουμε να ζούμε ελεύθερα. Άρα, τις αποφάσεις ,τις οποίες λαμβάνουμε, τις παίρνουμε με δικά μας κριτήρια. Η αυτονομία, στην εποχή του Διαφωτισμού, είναι ο απόλυτος πυρήνας της φιλοσοφίας του ατόμου. Η δική μας ελευθερία δεν επιτρέπεται να θίγει τη σφαίρα ελευθερίας του άλλου.

Η φιλοσοφία ή η ηθική βλέπει την ανθρώπινη ζωή ως μια αυτοτελή αξία. Η απόφαση για την αυτοκτονία θα έπρεπε να είναι μια απόφαση που θα έχει να κάνει με την ίδια μας τη ύπαρξη και όχι άλλου. Η απόφαση για μια αυτοκτονία λαμβάνεται πάνω σε μια βάση μη αληθή. Η

αυτονομία μας οφείλει να στρέφεται σε αυτό που για εμάς αποτελεί αγαθό. Όταν το αποτέλεσμα της ηθικής πράξης είναι απολύτως μη αγαθό, τότε η αυτονομία δεν έχει νόημα.

Η αυτονομία έχει στον κανόνα της την ηθική κρίση και την ηθική ικανότητα και τότε δεν κάνω κακό σε κανέναν. Ελέγχουμε τις νοητικές μας λειτουργίες και τότε είμαστε υγιείς. Όταν δεν λειτουργούν σωστά, τότε το άτομο έχει μειωμένη υγεία. Τα άτομα τα ακαταλόγιστα είναι ψυχοπαθείς και δεν έχουν αντίληψη της πραγματικότητας.

3. Το παράδειγμα της Μπρίτανι Μείναρτ

Εγκαταλείπει τη ζωή αυτή η αμερικανίδα όντας σε ένα στάδιο που έχει πλήρη συνείδηση των πράξεών της. Ήθελε να πεθάνει με αξιοπρέπεια, το οποίο δηλώνει ένα είδος θανάτου με πλήρη συνείδηση και αυτό γίνεται με αποχαιρετιστήρια δήλωση. Τι είναι αυτό που κάνει το βίο αγαθό; Η αξιοπρέπεια εδώ ταυτίζεται με το ευ ζην, ακόμα και σε μια προοπτική θανάτου.

4. Δικαίωμα στην υποβοηθούμενη αυτοκτονία

α) Τί είναι το δικαίωμα;

Στο χώρο της βιοηθικής έχουμε να κάνουμε με ένα πλέγμα κανόνων. Η ηθική σκέψη γίνεται θεμέλιο για την ρύθμιση καταστάσεων. Γι' αυτό η Εφαρμοσμένη Ηθική αποτελεί πάντα μία σύζευξη ηθικών επιχειρημάτων, δημοσίων πολιτικών και νομικών ρυθμίσεων. Αυτά είναι ο χώρος της βιοηθικής και η βιοηθική είναι μέρος της εφαρμοσμένης ηθικής. Το δικαίωμα σημαίνει πάντα μια συλλογική ρύθμιση.

Ξεκινώντας από μια ηθική επιχειρηματολογία, θα επηρεάσω την ηθική βούληση. Μια νομική ρύθμιση Α, χωρίς ηθική συζήτηση, θα έχει μεγάλη δυσκολία στο να ισχύσει στην κοινωνία.

β) Υποβοηθούμενη αυτοκτονία και Ευθανασία

Η ευθανασία εξασφαλίζει έναν εύκολο και γαλήνιο θάνατο. Η ευθανασία διαφέρει από την υποβοηθούμενη αυτοκτονία. Υποβοηθούμενη αυτοκτονία έχουμε όταν το υποκείμενο είναι υγιές ή έχει πλήρη αυτονομία. Στην ευθανασία έχουμε γιατρούς, ενώ στην υποβοηθούμενη αυτοκτονία δεν έχουμε γιατρούς. Η ευθανασία, σχετίζεται με ασθενείς, σε τελικό στάδιο, και με

γιατρούς. Την ζωή μας την θέλουμε άνετη, ευχάριστη, εύκολη. Θέλουμε την ζωή μας να είναι απαλλαγμένη από τον πόνο και την ταλαιπωρία. Όταν ένας ασθενής είναι σε αυτό το στάδιο του πόνου, τότε ερωτάται αν έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον γιατρό να τον απαλλάξει από τους πόνους.

1) **Ευθανασία ενεργητική:** κάποιος συντελεί στο να σταματήσει η ζωή κάποιου.

2) **Παθητική ευθανασία:** να σταματήσει ο γιατρός την θεραπεία.

5. Τι γίνεται με την ευθανασία στην περίπτωση που ο ασθενής δεν μπορεί να εκφράσει την βούλησή του;

Διακόπτουμε μια θεραπεία για να σεβαστούμε την αυτονομία του προσώπου. Η υποβοηθούμενη αυτοκτονία είναι μια κατάσταση η οποία θα ήταν θεωρητικά δυνατό να ήταν και κανονική αυτοκτονία. Όμως, δεν υπάρχει δικαίωμα στην αυτοκτονία. Στην υποβοηθούμενη αυτοκτονία, ζητάμε να μην τιμωρείται εκείνος, στην φάση που με βοηθά να πεθάνω. Γι' αυτό είναι δικαίωμα η υποβοηθούμενη αυτοκτονία, γιατί δεν τιμωρείται αυτός που το κάνει.

6. Γιατί μετράει το κίνητρο της πράξης κάθε φορά;

Για τη Καντιανή παράδοση αυτό το οποίο κάνει μια πράξη ηθική είναι ο γνώμονας βάσει του οποίου γίνεται μια πράξη και το κίνητρο στο οποίο οδηγεί στην εκτέλεση μιας πράξης.

Αξιοβίωτο: η ζωή είναι ένας ορισμός βιολογικός ή έχει και αξιολογικά κριτήρια; η ζωή έχει μια αξία, αλλά πρέπει να έχει και ένα περιεχόμενο.

7. Κίνητρο

Ορισμός της αξίας των όρων του βίου και όχι απλά της αξίας της ζωής. Ο γιατρός λειτουργεί πάνω σε μια έννοια αλληλεγγύης. Η ελεημοσύνη είναι μια πράξη αλληλεγγύης. Ο γιατρός αυτό το οποίο σκέφτεται είναι κάτι το θετικό για τον άλλον. Δεν σκέφτεται ότι αφαιρεί την ζωή αλλά

πώς θα την κάνει καλύτερη. Τί κάνουμε με ασθενείς σε καταληκτικό στάδιο; Η ζωή πρέπει να έχει την δυνατότητα να αξίζει να βιωθεί.

Τί επέλεξε η 29χρονη καρκινοπαθής;

Επέλεξε την υποβοηθούμενη αυτοκτονία και όχι την ευθανασία.

Η αντίληψη της υποβοηθούμενης αυτοκτονίας συγκρούεται με τρεις αρχές, οι οποίες έχουν εδώ εφαρμογή:

- 1] Αρχή της αυτονομίας→ Φιλοσοφική παράδοση
- 2] Αρχή του αληθούς συμφέροντος→Κοινωνική παράδοση
- 3] Αρχή της ιερότητας της ζωής→ Θρησκευτική παράδοση

8. Αρχή της αυτονομίας

Ο Kant ήταν ο κύριος φιλόσοφος που έχει αναπτύξει θέματα αυτονομίας του υποκειμένου, ως ηθικού υποκειμένου, είναι κατά της αυτοκτονίας, ακόμα και όταν το υποκείμενο υποφέρει από τον πόνο. Για ποιούς λόγους, ο Καντ, ενώ πιστεύει στην ελευθερία και στην αυτονομία, θεωρεί ότι η αυτοκτονία τινάζει στον αέρα όλη την διδασκαλία περί ηθικότητας; Το πρόβλημα για τον Καντ είναι ο ορισμός του αυτοσκοπού. Θα πρέπει όλες οι πράξεις να γίνονται με γνώμονα ότι η ανθρωπότητα αποτελεί αυτοσκοπό και όχι μέσο. Το σώμα μας είναι ο υλικός φορέας της αξίας της ανθρωπότητας. Όταν θέλω να "γλιτώσω από τους πόνους" σημαίνει ότι επιδιώκω την ευτυχία. Η αξία της ευτυχίας στην περίπτωση αυτή, καθίσταται μεγαλύτερη αξία από την αξία του ανθρώπου. Η ευτυχία είναι κάτω από την ανθρωπότητα σαν αξία. Η υπέρτατη αξία είναι η διατήρηση της ιδιότητάς της ανθρωπότητας μέσα από την διατήρηση του σώματος. Η ευτυχία δεν είναι υπέρτατη αξία. Η αξία της ευτυχίας υπερβαίνει την ανθρώπινη αξία. Δεν φτάνουμε λοιπόν στην ευτυχία, με την υποβοηθούμενη αυτοκτονία, λέει ο Kant. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια έχει να κάνει με την αξιοπρεπή καθημερινή ζωή. Οι αξίες δεν αλλάζουν, μόνο η εμπειρική ζωή, η οποία γίνεται υπόβαθρο για την αληθινή ζωή. Η Καντιανή παράδοση, λέει ότι κάποιος του οποίου η ζωή του δεν βρίσκεται σε κίνδυνο είναι ανεξέλεγκτα ελεύθερος και όχι καταδικασμένος

9. Αργή του αληθούς συμφέροντος

Εάν και κατά πόσο μπορούμε να δεχτούμε ως κίνητρο της πράξης την αλληλεγγύη στους άλλους. Ο γιατρός οφείλει να πει ότι το αληθές συμφέρον πρέπει να είναι το συμφέρον του ασθενούς και όχι των άλλων. Ο γιατρός, όταν γίνεται φορέας μέσου και ικανοποίησης ως προς τον ασθενή, παύει να ισχύει ως απλή σχέση ιατρού-ασθενούς. Η σχέση γιατρού – ασθενούς ήταν μια σχέση εμπιστοσύνης, διότι ο ασθενής εμπιστευόταν τον γιατρό καθώς έλεγε ότι η ζωή του καλυτερεύει. Από μια σχέση εμπιστοσύνης οδηγούμαστε σε μια σχέση αυτονομίας. Ο γιατρός πρέπει να σέβεται την αυτονομία του ασθενούς. Η θέση του γιατρού είναι πολλές φορές δύσκολη διότι δεν μπορεί να ρυθμίζει κάθε φορά τις απόψεις των αντιπροσώπων του ασθενούς. Έτσι, ο ασθενής είναι ο μόνος φορέας μετάδοσης των γεγονότων και όχι κατά κύριο λόγο ο γιατρός. Την τελική απόφαση πρέπει να την έχει ο ασθενής και όχι ο γιατρός. Να σέβεται ο γιατρός την αυτονομία του ασθενούς. Αυτό είναι ένα φιλοσοφικό επιχείρημα. Η φιλοσοφία είναι ένα πνευματικό υπόστρωμα της κοινωνίας που παίζει σημαντικό ρόλο σήμερα.

10. Η ενεργητική ευθανασία διαφέρει από την παθητική ή όχι; Η παθητική ευθανασία είναι λιγότερο απαξιωμένη ηθικά;

Στην παθητική ευθανασία, ο ασθενής πεθαίνει με πολύ βίαιο τρόπο και με γρήγορο απ' ότι συμβαίνει στην ενεργητική. Η παθητική ευθανασία έχει μεγαλύτερη επίδραση στο άσχημο τέλος της ζωής παρά η ενεργητική. Η παθητική ευθανασία δεν είναι παρά η επιστροφή στα φυσικά πράγματα. Όμως, η τεχνητή παράταση της ζωής είναι η συνέχεια της φύσης με τεχνολογικά επιτεύγματα. Αλλά από ηθική άποψη και τα δυο έχουν το ίδιο αποτέλεσμα. Το κίνητρο και το αποτέλεσμα μπορεί να είναι το ίδιο αλλά σε πολλές περιπτώσεις αλλάζει το μέσο.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Παρούσης Μιχαήλ 2015. «Εφαρμοσμένη Ηθική. Ιατρική ηθική». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PHIL1898/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

